

Співак В. В.,
асистент кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ

Українське село відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, формуванні експортного потенціалу аграрного сектору та збереженні соціальної й культурної основи суспільства. В умовах триваючої аграрної реформи та повномасштабної військової агресії питання комплексного розвитку сільських територій набуває особливого стратегічного значення. Стійке функціонування аграрної галузі неможливе без урахування соціально-економічних, демографічних, інфраструктурних та інституційних чинників розвитку села. Метою даних тез є узагальнення основних викликів розвитку українського села, визначення перспектив його трансформації та окреслення пріоритетних напрямів реалізації державної аграрної політики.

Сучасний стан українського села характеризується загостренням соціально-економічних проблем, які були суттєво посилені внаслідок війни. За даними Світового банку, рівень бідності в Україні у 2025 році значно зріс, особливо у сільській місцевості, що негативно позначилося на якості життя населення [5]. Воєнні дії спричинили втрату робочих місць, скорочення доходів та порушення виробничих ланцюгів, хоча в окремих секторах аграрної економіки спостерігаються ознаки поступового відновлення [2].

Демографічна ситуація в сільській місцевості залишається критичною. Чисельність сільського населення продовжує скорочуватися, поглиблюються процеси старіння та міграції, зокрема серед працездатних груп населення. Масштабні внутрішні й зовнішні міграційні потоки, спричинені бойовими діями, негативно вплинули на ринок праці та кадровий потенціал сільських територій [4]. У довгостроковій перспективі це створює загрозу дефіциту трудових ресурсів та сповільнює відновлювальні процеси.

Суттєвим стримувальним чинником розвитку є незадовільний стан інфраструктури сільських територій. Транспортна, енергетична та комунальна інфраструктура в багатьох регіонах є фізично зношеною або зруйнованою внаслідок воєнних дій [5]. Обмежений доступ до освітніх, медичних та соціальних послуг погіршує соціальну інтеграцію сільського населення й знижує привабливість проживання в селі, що додатково стимулює міграційні процеси.

Окремі виклики пов'язані з реалізацією аграрної реформи. Запровадження ринку сільськогосподарських земель відкриває нові можливості для розвитку агробізнесу, однак одночасно несе ризики концентрації земельних ресурсів у великих агрохолдингах та витіснення малих і середніх фермерських

господарств. Актуальними залишаються питання прозорості земельних відносин, ефективного регулювання та протидії корупційним практикам. Додаткові загрози формуються через масштабне мінування сільськогосподарських угідь і руйнування аграрної інфраструктури, що створює серйозні перешкоди для відновлення виробництва [3].

Разом із тим українське село має значний потенціал розвитку. За умови ефективної реалізації аграрної реформи можливе зростання конкурентоспроможності аграрного сектору та пожвавлення сільської економіки [1]. Перспективним напрямом є розвиток агропереробних підприємств у сільській місцевості, що сприятиме створенню робочих місць і збільшенню доданої вартості сільськогосподарської продукції. Важливою є також диверсифікація економічної діяльності через розвиток сільського туризму, сфери послуг, народних ремесел та кооперативних форм господарювання.

Підвищення якості життя сільського населення є ключовою умовою збереження людського капіталу. Модернізація інфраструктури, розширення доступу до якісної освіти, охорони здоров'я та цифрових технологій створюють передумови для зменшення відтоку населення та залучення молоді до розвитку сільських громад. Формування комфортного соціального середовища є важливим чинником довгострокової стабільності села.

Розвиток українського села тісно пов'язаний зі зміцненням продовольчої безпеки держави та її позицій на світових аграрних ринках. Відновлення аграрного виробництва, підтримка дрібних і середніх фермерських господарств та розвиток внутрішньої переробної галузі сприятимуть зменшенню зовнішніх ризиків і підвищенню продовольчої незалежності України [3].

Для реалізації зазначених перспектив необхідна комплексна державна стратегія. Вона має передбачати фінансову підтримку розвитку сільських територій, удосконалення регуляторного середовища, залучення інвестицій і використання механізмів державно-приватного партнерства. Важливу роль відіграє посилення місцевого самоврядування, розширення його фінансової автономії та залучення громад до прийняття управлінських рішень. Окрему увагу слід приділяти впровадженню інноваційних і цифрових технологій та адаптації європейського досвіду розвитку сільських територій.

Отже, розвиток українського села є стратегічним пріоритетом аграрної реформи та ключовою умовою економічної стійкості держави. Подолання наслідків війни й реалізація потенціалу сільських територій потребують узгоджених дій держави, місцевих громад, бізнесу та громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. ARC2020. (n.d.). *9 Key points on Ukrainian Agriculture in Wartime - Resilience, Reforms, & Markets*. Retrieved April 1, 2025, from <https://www.arc2020.eu/9-key-points-on-ukrainian-agriculture-in-wartime-resilience-reforms-markets/>
2. Centre for Economic Strategy. (n.d.). *Ukraine War Economy Tracker*.

Retrieved April 1, 2025, from <https://ces.org.ua/en/tracker-economy-during-the-war/>

3. farmdoc daily. (2024, December). *1,000 Days of Ukraine-Russia's War: Projections vs. Reality*. Retrieved April 1, 2025, from <https://farmdocdaily.illinois.edu/2024/12/1000-days-of-ukraine-russias-war-projections-vs-reality.html>

4. International Organization for Migration. (2024, November). *EMPLOYMENT, MOBILITY AND LABOUR MARKET DYNAMICS IN UKRAINE*. Retrieved April 1, 2025, from <https://crisisresponse.iom.int/sites/g/files/tmzbd1481/files/appeal/documents/Ukraine%20-%20Employment%2C%20Mobility%20and%20Labour%20Market%20Dynamics%20-%20Nov%202024.pdf>

5. World Bank. (n.d.). *Ukraine Overview: Development news, research, data*. Retrieved April 1, 2025, from <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>